

RDEČI PRAPOR

Glasiilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsaki petek.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K; za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K; za Ameriko za celo leto 7.28 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Inserati enkrat štiritopna petitvrstica 20 vin, večkrat ceneje po dogovoru.

8. štev.

V Ljubljani, dne 22. februarja 1907.

Leto X.

NASLOVA: Za dopise, rokopise za list: Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Frančiškanske ulice štev. 8/1.

Sodrug! Somišljeniki!

Doba volilnega boja se je začela. Velikansko nalogo ima izvršiti socialno-demokratska stranka, ki ima dolžnost, udeležiti se tega boja z vso močjo in z vso odločnostjo. V tej borbi pa je odkazana stranka v vsakem oziru na svojo lastno moč. Ako hoče izvršiti svojo nalogo, je treba v ta namen najplemenitejše požrtvovalnosti vseh sodrugov in somišljenikov. Jugoslovanska socialno-demokratska stranka je siromašna; volilna borba je pa nemogoča brez gmotnih sredstev in v marsikaterem slučaju je lahko končni uspeh odvisen od finančne moči.

Naši nasprotniki niso v tem oziru v zadregi. V njih blagajnah ni pomanjkanja, v njihovih vrstah stoje številni udje, ki ne občutijo mnogo, ako posežejo tudi nekoliko globočje v žep. Agitacijske potrebe jim ne bodo delale skrbi. V delu, v agitaciji, v organizaciji pa tudi mi ne smemo zaostati izza naših nasprotnikov, ako hočemo doseči uspehov. In pridobiti moramo tudi za to potrebna sredstva.

V tem velevažnem času prosimo torej vse sodruge in prijatelje, naj store kar največ morejo, da naberejo potrebni volilni sklad. Vsakdo naj prispeva po svoji moči in naj se spomni, da pride vsaka žrtev za stranko tudi njemu v prid.

Vse doneske za volilni sklad jugoslovanske socialno-demokratske stranke sprejema blagajnik izvrševalnega odbora, sodrug Fran Bartl, Ljubljana, Karlovska cesta št. 2, po pošti se pošilja doneske lahko upravništvu, toda na poštni nakaznici naj se izrecno omeni, v kak namen služi v poslana svota.

Vse doneske se bode izkazavalo v «Rdečem Praporu».

Sodrug! Podpirajte svojo stranko v tej resni dobi!

Izvrševalni odbor.

Politična svoboda uradnikov.

V dobi «parlamentarnega» ministrstva in «demokratske» vlade se gode reči, ki diše po najtemnejši reakciji. Policijski sistem je v naši «pravni» državi preveč vkoreninjen, da bi se ga dalo odpraviti z novimi volilnimi osebami. Zlasti se izraža to v naši birokraciji, ki živi še vedno v duhu pred-revolucionarne dobe.

Nov dokaz za to nam je podal diskreten veter, ki je prinesel na našo uredniško mizo nekoliko spisov, kateri pač menda niso bili namenjeni nam. Od časov ministrskega predsednika Körberja so prišle v navado okrožnice za razne urade, v katerih razkladajo vlade svoje mnenje o upravnih rečeh, o pojmovanju zakonov i. t. d. Ravno nekateri Körberjevi cirkularji so pokazovali precej modernega duha, zlasti taki, ki jih je izdajal kot justični minister. Ali sveti Birokracij ima svoje posebne navade; v Avstriji se je naučil, iskati med vrsticami kaj drugega, nego je v tekstu in tako so ostali razni lepi pouki na papirju.

Tudi baron Beck ima, kakor se kaže, neko moderno žilico, ali podrejene instance mu nočejo

verjeti tega. Tudi on bi menda rad poskrbel življenju več veljave v zatohlih uradih; ali razni predstojniki, ki jim je to španska vas, smatrajo njegove nauke za uganke ter jih rešujejo po svoje.

Sledeči primer izpričuje to:

Ministrski predsednik je poslal pod številko 2281/M. P. dne 25. julija 1906 svojemu finančnemu kolegu dopis, v katerem govori o modernih nalogah uradnikov. Dopis omenja težko stališče avstrijskih uradnikov, ki naletavajo neprenehoma na nasprotujoče politične, narodne in socialne interese, povdarja, da naraščajo naloge javne uprave in težave reševanja in pravi:

«Zdi se mi koristno, na kratko povdariti nekatera posebno važna načela, katerih opazovanje utegne pospešiti napreden razvoj uradniškega delovanja ter prilagoditev uradnega organizma na potrebe življenja.»

Dopis pravi potem, da je postrežljivo in dobrohotno ravnanje neizogibno, ker si pridobi uradnik le tako lahko tisto zaupanje prebivalstva, ki mu omogoči izravnavanje nasprotij. Samo tista uprava je resnično produktivna, ki je polna prepričanja, da je njena naloga, podajati ljudstvu pomoči in opore. Uradniki naj bodo v mejah svojega delokroga svetovalci prebivalstva, vedno pripravljene branitelji ubogih in potlačanih, vedno budni čuvaji pravice in nepristranski razsodniki med nasprotnimi interesi prebivalstva... Nikdar ne smejo potlačiti uradnika obziri na narodnost, na veroizpovedanje ali druge osebne lastnosti strank od pota pravice... Za dosego tega cilja je potrebno, da si naloži uradnik v javnosti, zlasti v politično razburjenih časih primerno, z izvrševanjem svojih pravic združljivo zmernost, vsekakor pa da se varuje agitatoričnega ali demonstrativnega nastopanja v političnih in socialnih razpornih vprašanjih.

Nadalje govori dopis, da naj postavlja uradnik stvar nad formalnost, da naj skuša z neposrednim občevanjem s strankami najti jedro stvari; stoječ na podlagi zakona naj, kolikor dovoljuje zakon, odstrani vse zapreke prostega delovanja pridobivočega prebivalstva. To je posebne vrednosti pri reševanju gospodarskih zadev, kjer prizadene zavlačevanje stranki lahko občutno škodo...

Tako govori dopis ministrskega predsednika Točka o političnem nastopu uradnikov je vsekakor že tukaj ponesrečena. Uradnik je državljani in ima vse politične pravice, ki jih določajo in varujejo zakoni. Vsako omejevanje teh pravic je nekonstitucionalno in tudi baron Beck jih ne sme obrezavati. Zlasti čudno je, da zahteva baron Beck od uradnikov žrtev politične svobode; v odseku za volilno reformo je bil baron Beck tisti, ki je nastopil proti vsaki izjemni določbi, ko je bil predlagan «kancelarparagraf». Če so pa nedopustne izjemne določbe proti duhovništvu, so nedopustne tudi proti uradništvu.

Ali kako nevarni so taki stavki, se pokaže se le, če pridejo besede na potovanje. Od ministrstva, do kaksnega pisarniškega predstojnika se s pomočjo komentarjev tako izpremene, da dobe končno čisto nov pomen. V nižjih instancah se že zahteva od uradnikov, da sploh ne smejo javno nastopati in nekateri prenapeteži hočejo celo, da ne smejo biti uradniki udje političnih strank.

Pravilno je, od uradnikov zahtevati, da izpolnjujejo svoje dolžnosti, da uradujejo nepristransko

in da se izogibajo političnega pritiska na prebivalstvo ter zlasti na podrejeno osebje. Ali izven urada je uradnik svoboden državljani, njegovo politično prepričanje je njegova osebna last in svoje mnenje lahko demonstrira kakor vsak državljani.

O poskusu političnega teroriziranja uradnikov pa se bode govorilo v parlamentu, in sicer odločno.

Naš zbor.

(Nadaljevanje.)

Drugi dan. — Dopoldnevna seja.

Socialna demokracija in jugoslovanstvo.

Poročevalec sodrug E. Kristan.

Naš letošnji zbor ima rešiti mnogo važnih aktualnih vprašanj in zato se zdi morda marsikomunemestno, da se je spravilo tudi to točko na dnevni red. Toda čeravno je v naprej izključeno, da bi s sedanjo debato izčrpil predmet in dosegli posebne praktične uspehe, je bilo vendar potrebno, da je prišla stvar na dnevni red, ker je za nas važna in ker je treba začeti, preden se more nadaljevati. Utegnil bi kdo misliti, da gre mednarodnost naše stranke po vodi, ako se spuščamo v taka navidezno nacionalna vprašanja. Toda ravno načelo mednarodnosti zahteva od nas jasnosti na tem polju. V naših razmerah je treba še vedno povdarjati, da je internacionalizem solidarnost narodov, da so torej narodi njen predpogoj in da nima mednarodnost ničesar opraviti z breznarodnostjo, ki je absurdum. Da se peča jugoslovanska socialna demokracija z vprašanjem jugoslovanske ideje, opravičuje že dejstvo, da je ta ideja navidezno mogočno oživela v meščanskih krogih. Že nekaj let opažujemo po vseh deželah, kjer prebivajo jugoslovanska plemena, velikansko navdušenje za jugoslovansko vzajemnost. Pogostoma dela to vtisk, kakor da se povrača doba ilirizma, kakor da so zopet oživeli Gaj, Vuk Štefanović Karadžić, Stanko Vraz i. t. d. Na malopomembne slavnosti prihajajo k nam srbski odposlanci, pa se jih sprejema z ogromnim entuziazmom; ako se posreči v Belem gradu ali v Sofiji prirediti umetniško razstavo, se prireja bankete in vse patriočno časopisje je polno jugoslovanstva. Priče smo, obsežne, doneče agitacije, v kateri je pa žal sila malo realnosti.

Za nas je jugoslovansko vprašanje drugačno. Mi vidimo dejstvo, da stanujejo v južnih deželah avstroogrsko monarhije in po Balkanu kot sosedje plemena Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov; ne-le da govore sorodne jezike, temveč med njimi je toliko prehodov, da je marsikje težko določiti stroge meje in strogo narodno pripadnost posameznih skupin. V Beli Krajini spominja jezik prebivalcev na hrvaščino, po hrvaškem Zagorju je narečje ljudstva bolj slovensko nega hrvatsko, hrvatsko-srbski dialekti se tu zblizujejo, tam oddaljujejo, pa se mešajo; na Ogrskem je jezikovno težko ločiti Slovence od Hrvatov, ob srbsko-bolgarski meji govore Bolgari bolj srbsko nego bolgarsko narečje in narobe, v Makedoniji je intenziven boj, ali je pristevati ondotne prebivalce Bolgarom ali Srbom. Teh prehodov je toliko in tako fini so, da ne bi bila velika napaka, ako bi se reklo, da govore vsa ta plemena en jezik z mnogoštevilnimi narečji. Ali cela ta masa je razbita v male skupine, ki se kulturno ne morejo zadovoljivo razvijati in ne pridejo v poštev kakor bi bilo želeli.

To dejstvo velja gotovo za Slovence. Za nas je vprašanje, ali imajo Slovenci utrjeno upanje na narodno bodočnost, ako ostanejo izolirani, kakor so? Poldrug milion nas je in to malo število mora obuditi resne pomisleke. V dobi, ko stremi vse po velikem, po koncentraciji, so vse male tvorbe v nevarnosti. To je na narodnem polju ravno tako, kakor na gospodarskem. Velike kulturne naprave so pri nas nemogoče in če bi se jih res postavilo, bi bile to le Potemkinove vasi. Trdi se, da se

Sodrug! in somišljeniki, spominjajte se volilnega sklada!

drobi slovensko telo, da propada Slovenstvo po mejah; mnogo takih trditev potrjuje statistika. Pa tudi z neoboroženimi očmi se lahko opazi, da germanizacija in romanizacija ni neuspešna. V konkurenčnem boju zmagujejo povsod močnejši. Kako naj se slovenski narod obvaruje razblinjevanja v sosednih, večjih narodih? Zagovorniki skrajne izolacije nimajo prav, ker se kitajskih zidov ne more predstavljati v dobi svetovnega prometa. Tolažba v primerjanju z drugimi malimi narodi, n. pr. Danci, ne velja, ker imajo Danci vse drugačen geografski položaj in ker so identični z Norvežani. Ako bi živeli Slovenci v takih razmerah, kakor danski narod, bi bila njih eksistenca po naravi utrjena. Maloštevilen narod — to pomeni malo razširjen jezik. V tem tiči največja zapreka.

Tudi druge jezikovne skupine, ki se danes močno razvijajo, niso bile od vsega začetka velike. Nemci so prebili mnogo bojev, preden so dosegli skupni knjižni jezik. In odkar ga imajo, tudi še niso izgubile razlike narečij. Se danes je razlika med navadnim jezikom Egerländerja in nemškega Stajerca, Krkonoša in Pomerana velikanska, tako velika, da se v dialektu ne razumejo, večja nego med jeziki posameznih jugoslovanskih plemen. Knjižni jezik Nemcem ni plod takozvanega naravnega razvoja, temveč je umeten produkt. In Luter si je pridobil z jezikom večje zasluge za Nemce, nego z vso cerkveno reformacijo. Tega vprašanja se tudi pri nas ne sme prezreti.

V tem razmotrivanju pa moramo priti do jasnega, v čem je dandanes pomen in obeležje narodnosti. Razpršiti je treba napačne pojme, katerih se drže še mnogi, dasiravno so izgubili popolnoma nekdanjo veljavo. Površno se smatra narod za skupino solidarnih interesov; v narodnem vprašanju se vidi vesoljno vprašanje, ki obsega vsa druga vprašanja. Narodnost velja za nekaj absolutnega in nacionalnim interesom se hoče podrediti vse ostale. To pa je fundamentalna napaka.

Tajiti obstanek narodnega vprašanja, bi bila velikanska neumnost. Kar je, je. Ali napraviti si je treba jasnem pojem o njem kakor o vsakem vprašanju. V večnem razvoju se izpreminja vse in narod ne more biti v dobi kapitalizma to, kar je bil v času prekopa od lovskega načina življenja k poljedelstvu, ob ustanovitvi prvih držav, ob selitvi narodov, ob nacionalni renesanci v Evropi. Čim bolj prihaja narod v dotiko s splošno kulturo in civilizacijo, tem bolj prevladujejo splošni svetovni zakoni v njem. Diferenciranje, katero povzročujejo razvijajoče gospodarske razmere, se ne ustavi ob mejah narodnosti. Čim bolj je narod civiliziran, tem bolj postane miniaturna fotografija vsega civiliziranega sveta, posebne lastnosti ginejo, bolj in bolj se reducira, kar je za posamezni narod karakteristično.

Gospodarske razmere ločijo razrede v narodu kakor po vsem svetu, postavljajo razred proti razredu in povzročujejo različne in nasprotne interese. Iz slovenskega naroda je danes nemogoče napraviti edinstveno gospodarsko zvezo. Internacionalizem premaguje, naj priznamo ali ne; interesi slovenskega kapitalista se zlagajo z onimi nemškega in italijanskega, slovenski proletarec pa ima enake interese zopet z nemškimi, italijanskimi i. t. d. Slovanski svobodomislec se identificira v filozofskih vprašanjih z germanskim in romanskim; slovanski verski dogmatik je tesno združen s tevtonskim in z latinskim, nasprotuje pa z vso močjo protidogmatičnemu Slovanu. V znanstvenih rečeh nastajajo duševne republike, ki imajo svoje člane med vsemi narodi, ali nobenega celotnega naroda. Na umetniškem polju se razvijajo najraznovrstnejše struje, ki se ločijo in združujejo povsem neodvisno od narodnosti. Način življenja je odvisen od gospodarskih razmer, od podnebja, od temperature itd. Naravoslovni pomen naroda peša, ker se vsled gospodarskih razmer, vsled razširjanja prometa itd. pasme bolj in bolj mešajo. Sege, navade, zapuščajo narode, pa se porajajo v razredih, v skupno življenjskih skupinah i. t. d. brez obzira na narodnost. Bogatini se oblačijo po svoje, reveži po svoje. V salonih francoskih kapitalistov se pleše kakor v berlinskih, peterburških ali londonskih dvoranah; na svojih «sagrah» plešejo italijanski in slovenski kmetje enake pleše po enakih šegah. Če se presadi seljaško «kolo» v salon, ni več narodno. Frak in cilindar dobivata svetovno meščansko pravo, narodne noše izumirajo. Kulturne pridobitve postanejo hipoma last vsega kulturnega človeštva. Kultura sama je plod mednarodnega dela. Ta proces se nadaljuje od dne do dne.

Izpoznanje tega dejstva izvabi marsikomu lahko klic, da je tedaj narodnost fantom. Toda ob ginevanju drugih specifičnih obeležij ostane vendar eno karakteristično znamenje, ki je zanesljivo za določitev narodnosti. To je jezik. Izborno je definiral Gustav Landauer v nekem članku v berlinski «Zukunft»: «Die Nation ist ein Sprachverein». Jezik je skupen interes naroda. Realno pripada kulturni človek mnogoterim skupinam, ki vsaka posamezna zastopa en del njegovih interesov, ki pa nimajo druga z drugo ničesar opraviti. Kot delavca me vežejo interesi z drugimi delavci, kot monista z monisti, kot voltarianca z voltarianci, kot pristasa te ali one umetniške struje z dotičnimi umetniškimi somislci, kot Slovenca s Slovenci. Vedno pa zadeva ta združitev samo tiste interese, ki so soglasni v dotični skupini — samo tiste. Tako je narodno vprašanje eno vprašanje, in pa vprašanje vseh

vprašani. In umevno nam je kot jezikovno vprašanje.

To ni omalovažavanje. Jezikovno vprašanje je velevažno, ako se domislamo, da je jezik najeminentnejše sredstvo kulture. Jezik je prvotno in vedno veljavno prometno sredstvo. V tem tiči njegov ogromni pomen. Odtod je pa tudi že jasno, da izvršuje jezik tem ložje svojo nalogo, čim bolj je razširjen, čim večja je skupina, ki se ga lahko poslužuje, čim bogatejša more biti literatura, ki jo lahko ustvari. V tem je pomen jugoslovanskega vprašanja tudi za socialno demokracijo, ki je najtesnejše združena z razvojem kulture.

Jugoslovansko vprašanje stvarno ni politično, ni ustanovitev jugoslovanske države, ni vprašanje Karadjordjevičeve ali Koburske dinastije, temveč je predvsem vprašanje skupnega jezika, skupne literature vseh Jugoslovancev, ki so v sedanjih razkosanosti na poti svojemu lastnemu razvoju in napredku vesoljne kulture, ki pa bi jezikovno združeni lahko postali velevažen faktor kulture. Da bi se tedaj tudi socialna demokracija med Jugoslovani uspešneje razvijala, je naša stvar. Kakor so ostala med Nemci, med Italijani i. t. d. narečja, tudi ni treba, da izgine slovenski, hrvaški jezik i. t. d. Ali nad separatističnim interesom posameznih lepot morajo stati skupni interesi kulture; najti pot do nje, to je jugoslovansko vprašanje. In v tem smislu se tiče to vprašanje tudi nas; nas menda bolj, nego buržoazije.

S tega stališča bi bilo skrbeti sploh za kulturno koncentracijo med Jugoslovani in razna vprašanja, ki ogrevajo glave, bi dobila drugo lice, ako bi se jih motrilo s hladno krvjo. Tako bi gotovo cilju bolje odgovarjalo, ako bi se delovalo na povzdigo zagrebskega vseučilišča in na pristopnost tega zavoda za slovenske dijake, nego na vseučilišče v Ljubljani. Centralizem na kulturnem polju ni končni ideal; ali pred decentralizacijo je treba centralizacije. Če imajo drugi narodi danes vseučilišča v manjših mestih, se vendar ne sme pozabiti, da je tudi to plod razvoja. Oni imajo stare, utrjene, dobro oskrbljene visoke šole, ki porajajo nove. Dva ali tri vseučilišča na slovenskem jugu morajo v današnjih razmerah hirati; ako bi eno postalo znanstveno mogočno, bi kmalu potreba ustvarila druge visoke šole. Kulturni razvoj, ki ima svoje korenine v gospodarskem, pa odseva zopet na gospodarske razmere. Sanje gospodarskega napredka se uresničijo le tam, kjer so potrebne moči, kjer jih oplodi kultura in tako stoji jugoslovansko vprašanje v zvezi tudi z gospodarskim razvojem, s povzdigo industrije, z moderniziranjem materialnega življenja. Torej je jugoslovansko vprašanje za socialno demokracijo vseskozi praktičnega pomena in stranka se mora pripraviti za praktično delo tudi na tem polju. (Glasno odobravanje.)

V debati, ki se je razvila, so se oglasili sodrugi Kocmur, A. Kristan, Milost, F. Jernejčič, Kopač in Tucović, ki je pojasnjeval stališče srbskih socialnih demokratov. V končnem govoru je sodrug E. Kristan resumiral raznih izvajanj.

Sodrug Pagnini je pozdravil zbor v imenu italijanske stranke s krasnim govorom.

Predsednik zaključil sejo ob pol 2. uri.

*

Popoldan je bila zaupna seja. Na dnevnem redu so bile volitve.

Sodrugi, delavci!

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah

„Rdeči Prapor“!

Politični odsevi.

Državnozbornske volitve so razpisane in bodo, kakor smo že napovedali, dne 14. majnika, ožje volitve pa 23. majnika.

Nemški minister rojak Prade je govoril pretečeni teden v Liberu na volilnem shodu, kjer se je tudi obsirno zmenil o volilni reformi. Da jo je zagovarjal, je bila njegova dolžnost, in to ni bilo težko, kajti z narodnega stališča je ta volilna reforma za Nemce velegodna. Ali gospod Prade je dejal, da se je moralo izvesti volilno reformo — kar mu radi verjamejo — da je pa že Bismarck rekel, da se tudi splošno volilno pravico lahko izpremeni. «Mi moramo torej skozi mrtvo morje splošne volilne pravice,» so bile ministrove besede. Kam? Tega ni povedal. Ali fraza je dovolj sumljiva in potrjuje, da je bilo v gotovih krogih prav malo odkritosrčnosti za volilno reformo. Tembolj važno je, da izrabijo demokratski sloji novi volilni red in odposljejo v parlament čim največ zanesljivih zastopnikov splošne volilne pravice. Naglašali smo že večkrat, da sedanja volilna reforma ni in ne more biti zadnji konec volilnopравниh bojev; ali razlika med Pradejevim in našim mišljenjem je ta, da upa ekselencija na reakcijo, mi pa stojimo na stališču, da moramo priti skozi novi red do popolnoma splošne in popolnoma enake volilne pravice. Za to bode skrbela socialna demokracija.

Med avstrijsko in ogrsko vlado je nastal nov konflikt zaradi avtonomnega carinskega tarifa. Kakor znano, je odstopil bivši ministrski predsednik princ Hohenlohe izza prav kratkega vladanja, ker je ogrska vlada zatajila obljubo, da sklene z avstrijsko colninsko zvezo, in je potom naredbe uveljavila samostalen colninski tarif. Sedaj pa namerava Weckerlova vlada baje predložiti ogrskemu državnemu zboru, da izpremeni tisto naredbo v zakon. Iz tega doslej še nedognanega dejstva napravlja časopisje novo veliko afero, ki je pa kakor tisti strah, ki je znotraj votel, zunaj ga pa nič ni. Stvarno je namreč vseeno, ali obstoji med Avstrijo in Ogrsko colninska zveza, ali pa ugovor; vsebina colninskega tarifa je v obeh slučajih enaka. Znamenito pa je, da zahtevajo časopisi neprenehoma ločitev od Ogrske, čim se pa približa kaj ločilnega, pa kriče, kakor bi se jih drlo.

Nemški poslanec Bebel je imel 12. februarja poseben jubilej. Tega dne je bilo 40 let, odkar je bil prvič izvoljen v parlament, v tedanji ustanovni državni zbor. Izvoljen je bil na Saškem, v okraju Glauchau-Meerane na podlagi programa saksanske ljudske stranke. Izvzemši kratko dobo od leta 1881 do 1883 je Bebel od tistega časa neprenehoma član nemškega državnega zbora. Že ko je bil prvič izvoljen, je stal takorekoč z eno nogo v taboru socialne demokracije, kateri se je kmalu popolnoma pridružil.

V angleškem parlamentu je vložil poslanec Dickinson predlog, da se vpelje volilno pravico za ženske. Drugo čitanje dotičnega zakonskega načrta bode dne 8. marca.

Dopisi.

Iz idrijskega okraja. Dr. Krek, voditelj klerikalnega volilnega gibanja, je strašil zadnjih 14 dni po naši okolici. Prirejaj se shodiče, klaverne in žalostne. V Ledinah je bil in vezal otrobe prav mojstrsko. Ljudje so se mu smejali. Trdil je: Saj mi ni za ledinske glasove, mi jih imamo dosti itd. Ko mu je pa posestnik Matevž Eržen odvrnil: Če vam ni za ledinske glasove nič, zakaj pa lazite tod ter agitirate? — se je dr. Krek hudo razjezil — in je ukazal, naj posestnika Eržena ven vržejo. Klerikalni suroveži so to tudi storili. Eržen je sedaj vložil tožbo proti tem surovežem. O izidu bomo poročali. O, volilna svoboda, kje si, kje!! Kmetje so se zgražali nad takim ravnanjem. Iz Ledin jo je ubral gosp. dr. Krek v Črni vrh, kjer mu pa ni ugajalo, ker mu niso Črnovrški prav nič pritrjevali. Iz Črne vrha jo je odkuril v Sp. Idriji, kjer je imel shod ob udeležbi 12 kmetov iz Konomelj. Delavci sploh niso vedeli za ta shod. 16. t. m. je pa poskusil srečo v Idriji — za vratni. Idrijski tehant je sklical svoje verne, trgovca Golija, Trevna, Liherja, nekaj paznikov, vse komije in trgovske vajece imenovanih trgovcev, par rudarjev — delavcem pa se ni dovolilo vhoda. Za vratni je potem dr. Krek farbal — zunaj pa so delavci delali dovtipe: ljudska stranka brez ljudi — delavski dr. Krek se boji delavcev i. t. d. 17. t. m. je bil dr. Krek na Vojskem, kjer je tarnal, kako neverni so Idrijčani in kjer je stokal, da pojde slabo sv. krščanski veri v teh krajih... 18. t. m. pa jo je odkuril v Ljubljano nazaj, kjer bo povedal, kako slabo se mu je godilo na agitaciji po naših hribih. Je že tako! Socialna demokracija se je v naših krajih ukoreninila. Tudi kmet je izpregledal. Čeravno ni še čist socialni demokrat — nasprotnik klerikalizma pa je. Iz Vojskega so nam n. pr. pisali en dan po shodu: «Slabo se more goditi klerikalcem, ker je dr. Krek v takem snegu prišel v naše gore.» Vojsko je najvišja župnija na Kranjskem, snega je cel poldrugi meter, pot neizmerno težavna — in dr. Krek je romal tudi sem gor! Pripomniti moramo, da so bili vsi ti Krekovi shodi zaupni, tajni, kamor se je vabilo le tiste, o katerih se je bilo trdno uverjeno, da ne bodo ugovarjali. Krek je predstavljal sebe ali pa Gostinčarja za protikandidata sodr. Kopaču. — Socialni demokratje tudi ne držimo križema rok. 17. t. m. smo imeli zjutraj zopet shod v Idriji, kjer je sodr. A. Kristan pojasnil natančno volilni zakon. Popoldne istega dne smo imeli shod v Spod. Idriji, katerega se je udeležilo 300—400 oseb. Na tem velikem shodu v gostilni Št. Lapajneti se je z vsemi glasovi proti enemu odobrilo kandidaturu sodr. Josipa Kopača. Poldrugo uro trajajoči govor sodruga A. Kristana so vsi prav marljivo poslušali ter burno odobraval. V Sp. Idriji bodo vsi glasovali za sodruga J. Kopača. Spodnja Idrija ima nad 2000 prebivalcev, Idrija pa 6000. — Iz Žirovskega nam poročajo ondotni zaupniki, da je večina za sodr. J. Kopačevo kandidaturu. Žiri štejejo 4000 prebivalcev! — Okrajni volilni odbor je izdal 8000 letakov. Agitacija je v polnem tiru. Ako vsak sodrug v sodnih okrajih Idrija, Logatec, Cerknica in Vrhnika stori svojo dolžnost, potem bo brez dvombe naša zmaga.

Rakek. (Kaznovano skopuštvu.) Kadar so socialni demokratje trdili, da se z malimi plačami delavce drago plačuje, z dobrimi pa po ceni, je bil navadno soglasni odgovor z vseh strani, da je to norost. V Rakeku pa je to pred kratkim izkusila južna železnica in če je bil nauk nekoliko drag, naj se zahvali za to pri mojstru proge gospodu Stanytu. In smatra za svojo posebno nalogo,

varčiti. Tukajšnji «subakordantje» so vseskozi stari delavci, po 30 let v službah južne železnice. Od teh ljudi je zahteval, naj bi mu čistili progo od snega za nekako miloščino; hotel jim je plačati po 83 krajcarjev na dan. Delavci so ga opozorili, da se plača v skladišču po 2 kroni na dan, on pa je osebno odgovoril, da zadestuje, kar ponuja on. Ali kmalu je prišel plačilni dan. Bilo je 27., 28. decembra; zapadel je globok sneg. Gospod Stany je prišel v čakalnico in je hotel nagnati delavce, da bi sli čistit tire. Delavci pa so zahtevali za tako delo po 3 krome na dan. Gospodu Stanytu je bila ta prehuda; da se maščuje, je naprosil načelnika, da je izpodil delavce iz čakalnice. Može se pretrpeli to. Ali sneg — je padal dalje, pa se je kopicil bolj in bolj. Premikal je stroj, a vsled visokega snega je skočil stroj s porivalom ter z dvema vozovi, na katerih je bila živina, iz tira. Cela armada delavcev iz delavnice je imela opravka, da je naredila zopet red; škoda je bila seveda že napravljena in majhna ni bila. Gospod Stany pa je šel tedaj v Ivanjeselo in je tam nabral dečkov, ki so komaj pred letom dovršili šolo, pa jih je pripeljal na postajo, da so kidali sneg. Toda plačati jim je moral po 2 kroni dne. Starim izurjenim delavcem, izmed katerih naredi vsak po trikrat toliko, kakor tak fant, ni hotel izpolniti enake zahteve. Seveda je bilo delo sedaj tudi že težje, rabil je ljudi dlje časa, nego bi bil, ako bi se bilo takoj začelo z delom in tako je krasno — «prihranil». Skopuštvu torej nič ne koristi. Južna železnica naj bi dala napraviti gospodu Stanytu za veliki «dobiček», ki ji ga poskrbel, posebno medaljo iz — tistega snega, pri katerem je hotel varčiti. Ali pa naj malo razmisli, pa pride do prepričanja, da se vendar bolje izhaja, ako se delavce zadostno plača.

Trst. (Naša kandidatura v okolici) ne diši preveč dobro našim narodnjakom in že nas obsipavajo z različnimi priimki in imeni. Postali smo narodni izdajalci, največji nasprotniki Slovenstva i. t. d. a kar je najhujše tudi nasprotniki tržaške sloge. Po njihovem mnenju bi bili morali vprašati njih, če smemo postaviti kandidata v okolici ali ne. Toda mi smo ga postavili brez njih dovoljenja in, čudno, v pretežno slovenski okolici je naenkrat narodnost v nevarnosti! Čudno, jako čudno lahko rečemo, in ne vemo na kak način bi dopovedali tej slavni gospodi, da so tisti, ki spravljajo slovensko narodnost v Trstu in okolici v največjo nevarnost, ravno oni, ki nočejo priznati za Slovenca nobenega človeka, ki ne trobi v njih slogaški rog. Če pojde tako naprej, bomo imeli v Trstu vedno večje število narodno in razredno zavernih ljudi, ki bodo tvorili veliko slovenske politične skupine, ki se bodo brigali za narodni obstanek, ki bodo znali jako lepo slovenski govoriti, ki bodo delali, da si pridobe tuk. Slovenci vse narodne in socialne in gospodarske pravice, toda — ne bodo Slovenci. Seveda se gospodje še ne upajo pisati vseh teh stvari po listih, toda pripovedujejo po raznih količkih tako, da oko in uho socialnih demokratov, ki vse vidi in sliši izve, da se pripravljajo naši narodnjaki na titanski boj proti «narodnim sovražnikom» rekte proti socialni demokraciji. Mi pa, v trenotku, ko pozdravljamo z veseljem navdušenjem pričetek volilnega boja, vzamemo rokavico in povemo že danes, da ne bomo gledali z rokami v žepu narodnjake, ki nas bodo bili po hrbtu, ter skušali, da postane volilni boj čim živahnejši, ki nam mora donesti čim večjih vspehov in veselih sadov.

Feriant... summos fulmina monti!

Shodi.

Ljubljana. V soboto, 3. marca ob 8. zvečer je v salonu «pri Stajercu» na Resljevi cesti železničarski volilni shod. Vsi železničarji so vabljeni, da se ga udeležijo polnoštevilno.

Trbovlje. V nedeljo, dne 24. t. m. se vrši ob 3. uri popoldan na vrtu g. J. Božiča javni ljudski shod z dnevnim redom: Državnozborna volitve in časopisje. Referent: Etbina Kristan iz Ljubljane.

Ljubljana. Z nedeljskim volilnim shodom, ki se je vršil v veliki dvorani Mestnega Doma v Ljubljani, je ljubljanska in okoliška volilno-okrajna organizacija prva stopila v areno državnozbornega volilnega boja. Če se more o kom trditi, da je politično zaveden, se to z mirno vestjo lahko reče o socialnih demokratih, kajti okrajni odbor ljubljanski ter volilna odbora sta imela nemalo posla s sodrugi, ki so spočetka mirno, a slednjič vedno energičneje zahtevali, da se čim prej proglasi kandidatura za mesto Ljubljano in ljubljansko okolico. Celo v vrstah dostej mlačnih sodrugov se pojavlja dosedaj neobičajno navdušenje za volilni boj, in ako nas znamenja ne varajo, se odpira stranki za bližnjo bodočnost najlepša perspektiva. To je potrdil tudi nedeljski shod, ki je v vsakem oziru presegal vse dosedanje priredbe stranke v Ljubljani. Dasi je bil napovedan še le na deseto uro popoldan, jele so se valiti že davno pred določenim časom goste trume sodrugov proti poslopju Mestnega Doma. Prišli so zaupniki iz skoro vseh sosednjih krajev in opaziti je bilo mnogo, doslej na socialnodemokratskih shodih nenavadnih obrazov iz vrst kmetov in inteligence. Dvorana, ena izmed največjih v

Ljubljani, je bila ob določenem času napolnjena do zadnjega kotečka, osobito v ospredju je stal mož ob možu, delavec ob delavcu kakor vžigalice v skatuljici. Ako so reditelji prav šteli, znašala je vdeležba dosti nad tisoč, zlasti še, če se vpošteva, da vsled drenja in silne vročine mnogi niso prestali do konca, dočim so se odhajajoči vedno menjavali z novimi došleci. Zvonec zapoje, sodrug Kocmur pozdravi v kratkih besedah zbor v imenu volilno-okrajnega odbora in predlaga v predsedstvo sodruga Tokana, Udoviča, Mahničiča, in Gabrščekca, ki jih shod soglasno izvoli.

Po kratkem pozdravu otvori sodrug Tokan zborovanje in podeli besedo sodrugu E. Kristanu, ki burno pozdravljen nastopi, da poroča o političnem položaju ter bližajočih se volitvah v državni zbor. V markantnih potezah je orisal najnovejšo zgodovino volilno-pravne borbe in povdarjal zasluge, ki jih ima socialna demokracija na pridobitvi novega volilnega reda, ki sicer ni popoln, a je vendar boljši od prejšnjega. Omejeni prostor nam ne dopušča, da bi obsirneje reproducirali krasna, v vsakem oziru uspela in retorično dovršena izvajanja. Kdor pozna sodruga E. Kristana, ta ve, da že njegovo ime jamči za uspeh njegovega nastopa. Četudi so reditelji opozorili sodruga že pred početkom shoda, naj se kolikor mogoče vzdrže aplavzov, da se ne moti v sosednji dvorani se vršечеega shoda čebelarjev, je zbor opetovano vpadel s frenetičnim ploskanjem in burnim odobravanjem. Govornik je povdarjal, da je bil dosedanji parlament zastopstvo klik in šele z volilno reformo je postavljen temelj pravemu parlamentarizmu. Socialna demokracija je v boju za volilno reformo igrala odločilno vlogo in zlasti na Slovenskem se je izkazala njena moč. Vsled previdne in dostojne taktike se je položaj slovenske socialne demokracije izdatno izboljšal in njene vrste so mogočno narastle. Medtem, ko še pred nedavnim časom niti na cesti ni bil varen, kdor je priznal, da je socialen demokrat, pred javnimi in tajnimi vohuni, žandarmerijo in policijo, se danes že inteligenca, c. kr. usluženci oprijemljejo tistega obrambnega orožja, ki ga je nedolgo tega rabilo izključno le to «umazano» in zaničevano delavstvo. Matura ali celo doktorat danes ne dajeta več jamstva za brezskrbno ekzistenco in mnogi, z raznimi izpiti in rigorozni opremljeni morajo biti še veseli, ako najdejo kruha v nižji družbi. Hiperprodukcija inteligence na Slovenskem postaja intelektualnim slojem veliko bolj grozeča, kakor pa industrijalnemu delavstvu naraščanje delavne armade. Že imamo rezervno armado inteligentov, ki pa še vedno narašča. Zategadelj je dolžnost vsakogar, ki je odvisen od dela svojih rok ali pa da v najkrajšem času zapade izkoriščanju drugim, da se otrese strahopetnosti ter stopi v vrste organizovanega proletarijata. Napačno je mnenje, da je socialna demokracija le braniteljica manualnega delavca, temveč naravno spadajo v njene vrste tudi oni, ki prodajajo svojo duševno moč, duševni delavci: uradniki, učitelji itd. Socialna demokracija je na te sloje vzgojevalno vplivala, da so se oprijeli modernega bojnega orožja, kajti s spomenicami in deputacijami se danes nič več ne opravi. Dolžnost njih je sedaj, da jo podpirajo. Ne gre za to, da pri bodočih volitvah seštejemo svoje glasove, temveč da stranka od dela, ki ga je vložila v volilnopravni boj, doseže kar največ uspehov. Zlasti v Ljubljani bo koncentrirati vse sile, da prodre socialnodemokratski kandidat. Boj, ki ga bo voditi v najbližji bodočnosti, bo 1. gospodarski boj med delom in kapitalom in 2. duševni boj med napredkom in reakcijo. V tem boju pride edino socialna demokracija v poštev, ker le ona je zmožna, vsestransko in uspešno voditi ga. Slovenskemu liberalizmu, od kojega je bilo pričakovati, da se povzpne v neskončne višave, so polomljena krila. Ta stranka ni dosegla nobenega vspeha, ker se ni porodila iz resničnih slovenskih razmer, temveč je cvetica, presajena iz tujih tal angleških, je kopija manšterskega liberalizma. Za dobo njene vlade se je klerikalizem na Kranskem najbolj razvil, ker se je izkazala absolutno leno in za vsako delo nezmožno. Ali naj zaradi tega slovenski narod prekriža roke na prsih, da ga vsega preplavi klerikalizem? Nato je govornik v finalih konturah in z rezkim sarkazmom pokazal na delovanje meščanskih strank na polju narodnostnega vprašanja. Sklicevaje se na brnski narodnostni program avstrijske socialne demokracije, je izjavil, da je to prvi program, ki temelji na realni podlagi in je izvedljiv. Kakor je volilna reforma posledica kompromisov avstrijskih narodov, tako se tudi narodno vprašanje ne bo moglo rešiti brez medsebojnega sporazumljenja. Iz tega sledi, da noben narod ni docela zadovoljen z volilno reformo, kajti, če bi bili Slovenci imeli moč, udeležili bi na Koroškem ne enega, ampak pet ali pa še več slovenskih mandatov. Ravnotako bi Nemci ne bili dovolili, da se vniči nemška večina v parlamentu, na njeno mesto pa vpostavi slovansko, ako bi bilo to le od njih odvisno. Če je slovenska socialna demokracija mednarodna, s tem se ni zatajila slovenske narodnosti, pač pa se bo bojevala tako proti slovenskemu, kakor nemškemu ali italijanskemu kapitalu. Geslo: Za ves narod! je zapeljivo, ali resno in izvedljivo ni. Ne more se pomagati veleposesniku in malemu kmetu obenem, ravnotako

ne podjetniku in delavcu, producentu in konzumentu. Vpraša se, ali so za tiste, ki sede na kupih denarja ali pa za one, ki ta denar skupaj znašajo. Za slovenski narod bi bilo neizmerne koristi, ako bi v socialnodemokratskem klubu drž. poslancev, ki bo nedvomno nekaj parlament v parlamentu, sedel poleg zastopnikov drugih narodnosti tudi neki slovenski socialni demokrat. Ako v Ljubljani vsi sodrugi store svojo dolžnost, je mogoče, da zmagamo, ako pa propademo bo temu vzrok le naša nedelavnost. — Videlo se je, da je govorniku začelo postajati slabo, moč glasu je jela pojemati in tresel se je po vsem životu. Na kratko se opraviči, da ga zapuščajo fizične moči in prosi oproščenja, ako poročilo ni bilo tako, kakor bi si ga bil sam (govornik) želel. Komur je znano, koliko ogromnega dela je okrajni odbor pretekle dni završil, in je bil sodrug E. Kristan, vzlic odločnemu odstvetovanju sodrugov, pri vsaki, tudi najmanjši akciji, vedno in povsod navzoč, bo lahko razumel, da je bil pravi čudež, da se od slabosti ni zgrudil na tla. Dolgotrajno ploskanje in nenavadno burno pritrdjevanje koncem govora je značilo, da je sodrug Kristan navzočim govoril iz srca. — Nato nastopi sodrug Kocmur, ki izjavi naslednje: Dne 6. januarja se je vršila okrajna konferenca, na koji je 43 delegatov zastopalo nad tisoč organizovanih sodrugov-volilcev. Konferenca je izvolila volilno-okrajni odbor ter volilno-agitacijska odbora za Ljubljano in okolico; slednja dva z nalogo, da stopita v dotiko z volilci in predlagata kandidata za mesto Ljubljano in okolico. Plenarna seja vseh treh odborov je enoglasno sklenila, predlagati in priporočiti za Ljubljano: sodruga **Etbina Kristana**. (Nastane neopisno navdušenje) za okolico pa sodruga **Josipa Petriča**, namestnika strojevodje c. kr. državnih železnic. (Zopetne viharno odobravanje). Žal, da je sodrug Petrič službeno zadržan in se ni mogel udeležiti današnjega shoda. Sicer pa se bodo vršili shodi po vsej okolici, na kojih se bo kandidat volilcem predstavil. Tako izvrševalni odbor, kakor strankini zbor sta predlagani kandidaturi odobrila. Sodrugi, sankcionirajte se vi ta sklep in stopite z vso vneto v boj za predlagana kandidata, ki sta iz vaše srede, ju dobro poznate ter lahko sodite o njih dosedanjem delovanju. Za tem vstane predsednik sodrug Tokan. V dvorani nastane slavnostna tišina. Vse oči so uprte v predsednika, ki vpraša za daljne predloge. Molk. Poziv: Glasuje naj se skupno. Kdor je za predlagana kandidata naj dvigne roko! Po dvorani zaori viharnega navdušenja, cel gozd rok se dvigne in bojevitega veselja neče biti ne konca ne kraja. Zvonec zapoje. Predsednik zopet vpraša: Glasuje naj se nasprotno! Tisoč glav se obrne z radovednimi očmi iščoč, bo-li kdo imel poguma, se volji delavcev upreti. Kratko konstatiranje predsednika: Hvala, kandidaturi sta soglasno sprejeti. Nastopi zopet sodrug **Etbina Kristan**, ki se med slavnostnim razpoloženjem shoda zahvali za upanje in pravi: Sem prepričan socialen demokrat. Socialnodemokratski program je moj program in delal bom, ako bom izvoljen kakor mi bo ta program veleval. Usta socialnodemokratskega poslanca so usta vseh delavcev, kajti on zastopa to, kar zahtevajo delavci. Kaj družega od socialnodemokratskega poslanca zahtevati ne morete. Delal bom v soglasju z vami, vam bom odgovoren lahko me boste poklicali na odgovornost. Z jednatim pozivom na sodruga na krepko sodelovanje v volilni borbi je na to predsednik zaključil impozantni shod.

Stopili smo torej v volilno borbo in dolžnost vsakega ljubljanskega in okoliškega sodruga je, da agitira v tem zmyslu in se prostovoljno postavi v delo volilno-okrajnemu odboru, ki bo v najkrajšem času potreboval celo armado sodrugov-agitatorjev. Na delo torej!

Sodrugi, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne, kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo. . . Agitujte „Rdeči Prapor“! povsod za

Volitve.

Namen posvečuje sredstva. Te dni so zaupniki naročili ljubljanskemu okrajnemu odboru, da hodijo po mestu izvršni klerikalni agitatorji in pritiskajo na podjetnike, naj pri volitvi vplivajo na delavce. V neki delavnici v Prulah se je med takim agitatorjem in podjetnikom razvil sledeč razgovor: Oprostite gosp. N. N., pošilja me vodstvo slovenske ljudske stranke s prošnjo, da bi pri volitvah skušali vplivati na Vaše delavce, da bi volili kandidata slovenske ljudske stranke. Podjetnik: Moji delavci naj volijo kogar hočejo; mene to nič ne briga. Agitator: Ali gospod, gre se za vero in cerkev! Podjetnik: Je že dobro, ste že opravili! Agitator: Pa prosim, da bi vsaj Vi volili kandidata slovenske ljudske stranke. Podjetnik: Koga bom jaz volil, je moja stvar! Itd. Sodruga opozarjamo, naj si take ljudi zapomnijo, in vsak slučaj nemudoma naznanijo okrajnemu odboru.

Domače stvari.

Ljubljansko okrajno bolniško blagajno napada «Slovenec» zopet s skrajno neobjavljeno orožjem. Videti je, kakor da postajajo nekateri ljudje zopet sila nervozni in pozabljajo na vse zakone lojalnosti v časnikarskem boju. Klerikalno glasilo dela vodstvu bolniške blagajne krivico; ako bi se to godilo nevedoma, bi bila stvar odpustljiva. Ali uredništvo «Slovenca» mora vedeti, da je njegov napad neosnovan in krivičen in tako dobiva njegova pondeljкова notica značaj zlobnega atentata. Okrajna bolniška blagajna je zavod, ki se mora ravnati po svojih pravilih in po določbah bolniško-generalnega zakona; to bi moralo biti znano Slovenčevemu odgovornemu uredniku že kot bivšemu uradniku bolniške blagajne; pa tudi pravila blagajne in zavarovalni zakon mora poznati. Stvar pa je sledeča: Dne 10. avg. l. l. je bil Jakob Bokal oglašen pri blagajni in po postavnih določbah je izgubil z dnem 27. decembra vse pravice do blagajne. Dne 7. januarja je Bokal umrl in bolniška blagajna ni izplačala pogrebne, ne ker ni hotela, ampak enostavno, ker po zakonu ni smela. Sedanje vodstvo blagajne je hotelo že davno izpremeniti pravila v tem smislu, da bi se izplačevalo pogrebno tudi tedaj, ako je bil zavarovane bolan nad 20 tednov. Ali deželna vlada ni hotela pritrčiti tej izpremembi. Ko je hotela blagajna pri neki priliki nakazati naslednikom umrlega člana po preteku 20 tednov boleznin pogrebno, je razveljavil ta sklep mestni magistrat kot nadzorovalna oblast. Sicer se je pa socialno-demokratsko vodstvo blagajne v mnogih slučajih pošteno trudilo, izboljšati razmere zavarovancev in je tudi doseglo uspehe, o katerih se bode še govorilo. Ako pa za bolnike ni sploh boljše poskrbljeno, je tega kriv zavarovalni zakon, ne pa vodstvo blagajne; gospodje klerikalci naj potrkajo na svoje prsi, saj so njih poslanci pomagali pri porodu tega zakona in so tudi glasovali zanj.

K aferi dr. Robida — dr. Divjak. Iz pravnih krogov se nam piše: Te dni se je vršilo pred tukajšnjim sodiščem nadaljevanje znane tožbe dr. Robide proti dr. Divjaku. Predmet tožbe so očitki dr. Divjaka, na katere se je «opiral» svoječasno odpustni dekret deželnega odbora. Zato tudi nima ta proces pomena priyatne tožbe, ampak cela razprava ima dognati, ali je deželni odbor ravnal korektno ali ne. Po spretnosti obtoženčevega zagovornika g. dr. Voduska se je pri zadnji razpravi tudi res za lahkoverne ljudi navidezno nagromadilo precej takega materiala, ki razbremenuje obtoženca recte dež. odbor in obtežuje tožitelja dr. Robido. Hotelo se je uplivali mesto s kritiko izpovedij z očitanjem umetno prikrojene milijeje. Celodnevna razprava sukala se je skoro izključno krog dveh precej malenkostnih točk: radi «popivanja» dr. Robide v «neprimerni» družbi nadstrezajev in radi vprašanja, je-li prejemal dr. Robida od sesterusmiljenk darila brez odškodnine. Ako pomislimo, da so pri prvi točki skušale nekatere očitno nezanesljive (ena priča je celo pijana k razpravi prišla) obremeniti dr. Robido, ne bomo temu pričevanju pripisovali bogve kake važnosti. — Pri drugi točki nastopile so sestre, njihove dekle in hlapci proti dr. Robidi. Ne glede na to, da teh ljudi ni nikdo silil k darovom, da jim je bila vsa leta pot tožbe odprta, je samoobsebi skrajno nedostojno in umazano izkazane «dobrote» na tak način potem izrabljati in očitati. In končno kaj so dognale te izpovedi? Da te priče niso prejele denarja iz rok Robidovih, ali da se ni plačevanje vršilo pričo njih — kajti druge priče so potrdile, da je izvzemši malenkosti dr. Robida vse plačeval — ali se na drug način revanžiral — in tukaj ima menda vendar jedino-le pozitiven dokaz svojo vrednost. — V ostalem pa vse mnogobrojne priče prav lahko razdelimo v dve skupini: v one, ki so od blaznice deželnega odbora večalimanj odvisne (sestre, sedanjji strežaji, zavodni mesar itd.) in v one, ki so neodvisne (vsi bivši sekundariji na blaznici, vsi ostali zdravniki, bivše sestre in strežaji). Ako pa to preiskujemo, tedaj pridemo do rezultata, da so vse neodvisne priče za dr. Robido jako ugodno izpovedale, in samo odvisne priče neugodno; in še te ne vse in vseh točkah. Celo stari Bleiweis, ki gotovo ni dr. Robidi prijazen, ni izpovedal ničesar obtežilnega. Druge priče so zopet dokazale, da je dr. Divjak v svoji ovadbi izrabljaj vsak privatni pogovor, da je pobiral vsa leta od dr. Robide stran vržene listke in spise, da je za hrbtom dr. Robide o ekvizitno-medicinskih stvareh informiral se ne pri njem — ampak pri slugah, gotovo jako kompetentnih znanstvenikih. Skrajno nemoško obnašal se je tudi vladni svetnik dr. Fran Zupanc, ki je ob določitvi, kdo je spisal poročilo za antialkoholni kongres, cincal semintja, kot bi se bal zamere na desno in levo. Še bolj smešna je njegova izjava glede vprašanja: «če ni blaznica napredovala pod dr. Robidovim vodstvom», ki se je glasila, «da je to uradna tajnost!» — Toliko o tej zanimivi obravnavi, katero je sodnik v svrhu zaslišanja izvedencev zopet preložil, in o kateri bi bilo želeti, da bi bila prej ko mogoče končana.

Tržaški diletantje. V čast delegatom stranknega zbora je priredila tržaška okrajna organizacija dne 3. t. m. v delavskem domu «družinski večer». Pel je pevski zbor «Ljudskega odra», diletantje pa so uprizorili dve enodejanki. Prepričali smo se, da

zbor lepo napreduje in je pričakovati od njega še lep razvoj. O diletantih pa moramo reči, da so dosegli prav lep uspeh. Da so se poslušalci dobro zabavali, to še ne bi pomenilo mnogo. Razpoloženje, vsebina iger itd. povzročiti lahko smeh, ploskanje in vse mogoče. Ali tukaj gre uspeh skoraj bolj na račun igralcev, zlasti pri drugi enodejanki («Pri puščavniku»), ki po svoji snovi ne bi napravila ravno velikega vtiska. Med temi diletanti je nekaj prav lepih talentov. Interpretom Radiča, Anke in Malinskega v «Drju Hribarju» bi svetovali, naj posvetijo brigo svojemu talentu, ki je vreden, da se ga neguje. Večinoma so bili tudi drugi diletantje precej na mestu; pri imenovanih se je zlasti opazalo, da so igrali degažirano, kakor da so jim deske domač prostor. Režiji bi bilo treba posvetiti več pozornosti. Malo boljši tempo in glasnejši govor bi bil koristil posebno prvi igrici. Ta diletantska družba utegne s časom še presenetiti svoje občinstvo. Le vaditi in učiti se je treba.

Klerikalno-liberalni tehtelmehtel za Goriško zagovarja tržaska «Edinost». Politična «značajnost», tiči temu listu in krvi in nikoli ne bode drugačen. Goriški liberalci imajo sicer menda svoja načela in najbrže bi se čutili zelo užaljene, ako bi jim jih kdo odrekel. Tudi goriški klerikalci imajo menda svoje principe. Vsak otrok razumi, da jih ločijo ravno načelna vprašanja. Ali kaj pomeni to «Edinosti», kateri so bila politična načela vedno deveta briga? Ona baranta ravno tako, kokor znani možakar v «Hüttenbesitzerju», ko se pripravljata nasprotnika na dvoboj: nekoliko prekliče eden, nekoliko drugi, pa vsak še malo in končno ne ostane nič več med vama in vse je v redu». Strašno enostavno; liberalci naj obesimo svoj liberalizem na kol, klerikalci spravijo klerikalizem v rokav in tako ostane končno — «Edinost» ali prazen zrak med njima. Kdové morda se še zgodi tako. Čudili se ne bodemo. Ali da se more take stvari pri nas strankam kar javno nasvetovati, je preznačilno!

Vprašanje staroslovenskega bogoslužja igra v nacionalnih krogih veliko ulogo. Priznavamo, da nas ne more ta reč prav nič ogreti; ali semtertje pokaže vendar kaj zanimivega. Proti koncu januarja je priobčil «Osservatore Romano» nov dekret, ki določa glede glagoljice v krajih ob jadranskem morju sledeče: «Tistim cerkvam, ki lahko dokažejo, da rabijo že dlje časa staroslovenski jezik, se ga dovoli tudi znanprej; ali to velja za dotične cerkve, ne pa za duhovnike. Tiste duhovnike, ki bi rabile Staroslovensčino v drugi cerkvi, se suspendira. — V celi stvari mora biti tudi kak poseben misterij, ki ga naši ubogi možgani nikakor ne razumejo. Naša skromna misel pravi tako: Ali je staroslovenska maša dobra, tedaj mora biti dobra, naj jo čita ta ali on duhovnik, v tej ali oni cerkvi; ali pa je kriva, potem pa ne more biti dobra nikjer. Seveda, tako pravijo naši meteorološki možgani. Glave v Vatikanu morajo biti pa že nekaj posebnega, ker določijo vselej, da je tisto prav, česar ravno nihče ne razume. Križ je dandanes biti veren katoličan!

Iz stranke.

Organizacije, strokovne skupine i. t. d., ki žele poročevalce za shode, opozarjamo, da se obrnejo lahko potem našega upravnistva na okrajni odbor, bodisi za Ljubljano ali za okolico.

Volilna okrožna konferenca za Laško, Sevnice in Brežice. Glede važnosti bližajočih se državnozbornih volitev, sklicuje izvrševalni odbor politične organizacije trboveljske svojo prvo volilno okrožno konferenco, ki se vrši v nedeljo, dne 3. marca t. l. v gostilni gosp. I. Moserja v Zidanem mostu s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo. 2. Politična organizacija. 3. Volilni odbori. 4. Strankino glasilo. 5. Raznoterosti. Sodruga zaupnike se naprosi, naj izvolijo čim preje delegate ter jih naznanijo takoj volilno okrožni organizaciji, in sicer sodrugu Ign. Sitterju v Trbovljah. Izvrševalni odbor politične organizacije trboveljske.

Dopise izvrševalnemu odboru stranke je pošiljati izključno le pod naslovom: Ivan Mlinar, Ljubljana, Krakovski nasip št. 16.

Dopise volilno-okrajnemu odboru ljubljanskemu in za ljubljansko okolico je pošiljati na naslov: Ivan Kocmur, Ljubljana, Cerkevne ulice št. 19. Organizacije, zaupniki in sodrugi, ki imajo kake želje in sporočila glede volitev in drugih, okrajno organizacijo se tičočih zadev, se lahko oglašijo v upravnistvu «Rdečega Prapora» vsak dan od 6. do 9. ure zvečer, sicer pa naj se obrnejo pismeno na označeni naslov.

Denarne pošiljatve izvrševalnemu odboru, kakor: prispevke za osrednji volilni sklad, strankin davek i. t. d. je naslavljati le na: Fran Bartl, Ljubljana, Karlovska cesta št. 2. — Za ljubljansko volilno-okrajno organizacijo uraduje blagajnik v upravnistvu lista vsak petek od 6.—7. ure zvečer.

Pozor, organizacije in zaupniki! Izvrševalni odbor pozivlje vse slovenske organizacije, okrajne, lokalne in strokovne, kakor tudi politična društva, da mu v najkrajšem času vposljejo svoje natančne naslove. To velja tudi za vplačevalnice, kjer teh ni, naj pa zaupniki naznanijo svoje naslove. Ker se bo v kratkem osnoval tiskovni odbor, je nujno potrebno, da se naloži zadeven kataster.

Ljubljanski in okoličanski sodrugi, ki se niso dobili vabil za konferenco, naj se jutri zvečer ali pa v nedeljo od 10. do 11. ure dopoldan zglase v upravnistvu «Rdečega Prapora». Zaupniki, ki so dobili navodila, naj jim zanesljivo in kar najhitreje ugođe. Brez vzroka naj nihče ne izostane!

Ljubljanski in okoličanski nabiralci naročnikov za dnevnik, ki se še niso odzvali pozivu, se še enkrat opozarjajo, da se najkasneje do vstetega 3. marca 1907 zglase v upravnistvu «Rdečega Prapora», s seboj pa prineso bloke, znamke in eventualno že nabrano naročnino. Zglasilne ure ob delavnikih od 6. do 7. ure zvečer.

Zunanje organizacije, tudi one, ki se sklenile, dnevnik obligatorično uvesti, se naproša, da najkasneje do vstetega 3. marca 1907 vposljejo natančne naslove prijavljenih naročnikov, tudi takih, ki niso plačali cele naročnine. To velja tudi za posamezne zaupnike, ki so prejeli bloke. Ker se bo na podlagi teh podatkov napravilo naslovne listke, je razločno pisati. Zaupnike in organizacije, ki niso ukrenili drugače, se obenem pozivlje, da vposljejo eventualno že nabrane svote na spodaj označeni naslov. Od naročnikov, ki so plačali že celo naročnino, je vposlati tudi dotične iz bloka iztrgane naslovne listke. Naproša se vse organizacije, sodruga in zaupnike, da se nemudoma podado na agitacijo za dnevnik, kajti čas do volilne borbe je zelo kratek. Početek izhajanja dnevnika se objavi v listu. Vse pošiljatve, tičoč se dnevnika, je naslavljati na: Upravnistvo «Rdeči Prapor», oddelek dnevnik.

Socialni pregled.

Gibanje železničarjev v Trstu je stopilo v resen štadij. Kakor smo poročali, so sklenili železničarji na prvi, nezadostni odgovor južne železnice, počakati še štirinajst dni, da posreduje centrala pri generalnem ravnateljstvu za ugodnejšo rešitev. Resolucija, ki je bila takrat sprejeta, je bila sestavljena v zelo konciliantnem tonu, ter bilo razvideti iz nje, da železničarji ne žele skrajnega boja. Seveda so pa pričakovali, da stori uprava južne železnice kaj resničnega, kar bi se res lahko smatralo za izboljšanje položaja. Upali smo takrat, da se bode generalno ravnateljstvo potrudilo, zadostiti vsaj najvažnejšim zahtevam uslužbencev, ker je njih položaj res skrajno neugoden. Toda če so železničarji razočarani, moramo reči, da smo tudi mi. Dne 16. svečana je res prišel odgovor generalnega ravnateljstva, ali kar obsega, je takorekoč nič. Vprašanje stanarine se bode študiralo, pa le za uradnike in kar se bode ukrenilo, bode veljalo od novega leta 1908. Skladščim delavcem se zvišuje akord, eni kategoriji za 14, eni za 6, eni za — dva vinarja! Večini uslužbencev in delavcev se ne dovoljuje sploh ničesar. — Dne 16. t. m. zvečer je bil v «Delavskem domu» shod, katerega se je udeležilo nad 800 železničarjev vseh kategorij in umevno je, da je bilo ogorčenje ogromno. Uslužbenecem se je zdelo, da se jim železniška uprava naravnost roga. Splošno so zahtevali, naj se takoj razglasi skrajni boj. Sodrugu Kopaču se je le s težkim trudom posrečilo, vsaj deloma pomiriti zborovalce. V obširnem govoru je razložil položaj in končno je bil soglasno sprejet predlog, ki obsega sledeče točke:

1. Počaka se še na odgovor državne železnice.
2. Skliče se v najkrajšem času skupni shod južnih in državnih železničarjev, kjer se definitivno sklene o daljnih korakih.
3. Skliče se odbore vseh tržaških organizacij, da se čuje njih mnenje in sklep.
4. Centrala železničarske organizacije naj stori med tem še zadnje korake pri generalnem ravnateljstvu južne železnice in pri železniškem ministrstvu, da se uresniči, ako je še mogoče, zahteve brez boja.

Situacija je torej zelo resna. Izid je odvisen edino od zadostnih koncesij obeh železniških uprav. Železničarji so pokazali doslej veliko popustljivost, ali treba je, da jo pokažejo tudi uprave, tem bolj ker se ne tiče gibanje samo Trsta, temveč se je po obeh progah že daleč razširilo.

Raznoterosti.

Abbe Daens, vodja belgijskih krščanskih demokratov, ki je bil neizprosen nasprotnik klerikalizma in se je v politiki neprenehoma trudil, združiti načela socializma z idealnim krščanstvom, radi česar ga je cerkev ves čas preganjala, se je na smrtni postelji pomiril s cerkvijo. Kako se je to zgodilo, ni težko umeti, ako se čita, da je «storil belgijski zastopnik pri Vatikanu, baron d'Erp primerne korake» pri bolnem duhovniku. Cerkev, ki ni mogla premagati svojega služabnika, dokler je bil zdrav, ne more biti ponosna na to, da se udal, ko ga je bolezen vrgla na posteljo.

Štirideset nadstropij. V Novem Jorku zidajo hišo, ki bode imela 40 nadstropij in bode 200 metrov visoka, torej za 62 metrov višja od stolpa Stefanove cerkve na Dunaju. Veljata bode več milijonov dolarjev.

Hrib se podrl. Vrhova Agisi Adelphoi («Sveta brata») v gorovju Taygetos na Grškem sta se nenadoma podrla ter sta uničila več vasi. Prebivalcem se je posrečilo zbežati. Tudi stara Sparta je bila uničena na ta način, da se je udrla skalovje na Taygetu. Takrat je prišlo 20.000 ljudi ob življenje.

*Naj toče majhen sem možic!
Da sem lepo debelih lic.
In ta sem le zato dobil,
ker sem Kathreinerjevo kavo pil.*

Pristna samo
v izvornih zavojih
z imenom
Kathreiner.

Nihče naj bi ne pil
močno razburjajoče zr-
nate kave nemešane!

**Kathreinerjeva
Knošpova
sladna kava**

sama se je obnesla za
najokusnejšo primes,
ki lahko
prebavna,
redilna in
krvotvorna
speši zdravje.

Otroke
bi bilo samo
še navajati
**Kathreinerjevo
kavo.**

Listnica uredništva.

Mnogim dopisnikom: Prosimo ponovno potrpljenja. Kolikor bode dopuščal prostor, ustrezemo željam.

Izkaz prostovoljnih darov.

Za volilni sklad ljubljanske okrajne organizacije so darovali: Organizovani tobačni delavci 16.60 K; Železničarji državne in južne železnice kot prebitek veselice K 10.—, tiskarji K 5.—, peki K 5.—, strojarji K 10.—, Kocmur K 130; Hlebš K 140; Berdajs K 1.—; razni neimenovani sodrugi K 27.25.— Skupaj K 77.55.— Železničarji južne železnice kot strankin davek K 20.—. Sodrugi, zavedajte se svoje dolžnosti in agitujte povsod za volilni sklad!

Sodrugi in prijatelji!

Naročajte se na

— dnevnik —

ki bo izhajal med volitvami za državni zbor dva meseca in bo veljal 2 K na mesec, torej skupaj le 4 K.

Uabilo

na

redni občni zbor

Občnega konsumnega društva
(vpisana zadruga z omejenim poroštvom)

ki bo

v nedeljo, dne 24. t. m.

ob 2. uri popoldan

v gostilni

gospoda Klemenčiča v Trbovljah.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika.
2. Računsko poročilo.
3. Poročilo nadzorništva.
4. Sklepanje o dobičku in izgubi.
5. Volitev predstojništva.
6. Razno.

2-2

Vstop je dovoljen samo članom.

Trbovlje, dne 11. svečana 1907.

Za nadzorništvo:

Zaman Martin
zapisnikar.

Šlaher Janez
predsednik.

Delavski koledar za leto 1907

velja 72 h, v usnje vezan 1.30 K,
po pošti 10 h več.

Izšla je v založbi časopisa «Naprej» v
Idriji I. knjiga

Pod spovednim pečatom

katero je spisal bivši katoliški kapelan H.
Kirchsteiger. — Cena I. knjigi, obsegajoči
312 strani, znaša 2 K 60 vin.

Vsakemu prijatelju dobrega in poučnega
branja knjigo «Pod spovednim pečatom» prav
toplo priporočamo. — Dobi se v Ljubljani
v knjigarni L. Schwentner; v Gorici v
knjigarni A. Gabršček ter v Idriji pri upravi
lista «Naprej».

Ugodna prilika za nakup radi stočaja neke velike tovarne

samo 3 goldinarje

stane poštni zabojček 5 kilogramov celotno tožo (približno
60-60 komadov) pri stiskanju malo poškodovanega, lepo zvršče-
nega, rožno dišečega

25-24 **toaletnega mila** 6

ronja vijoličnega, vrtničnega, osoničnega, solnčnega, špajkinega,
lilijno-mlečnega, šmarinčnega, breskvinoga cveta i. t. d.

Razpošilja proti povzetju

podjetje Manhattan

Budimpešta VIII, Bezeredy-utca 3.

Dabilo

na

redni občni zbor občnega konzumnega društva v Zagorju

ki bo

v nedeljo, 24. svečana
ob 3. uri popoldne
v dvorani gospoda R. Mihelčiča v Zagorju.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo.
3. Poročilo nadzorništva.
4. Sklepanje o čistem dobičku.
5. Predlogi in interpelacije.

Vstop je dovoljen samo članom.

Za nadzorništvo:

Jakob Saiko.

Tom. Maček.

Stanje hranil, vlog:
22 milijonov kron.

Rezervni zaklad:
760.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v lastni hiši v Prešernovih ulicah št. 3
poprej na Mestnem trgu zraven rotovža,

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do
4. ure popoldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsa-
kega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica
iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

ZA VARNOST VLOG JAMČI POLEG LASTNEGA REZERVNEGA ZAKLADA
MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA Z VSEM SVOJIM PREMOŽENJEM IN VSO
DAVČNO MOČJO. DA JE VARNOST VLOG POPOLNA, SVEDOČI ZLASTI
TO, DA VLAGAJO V TO HRANILNICO TUDI SODIŠČA DENAR MLADO-
LETNIH OTROK IN VAROVANCEV. 4 26-16

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4½%, na menioe in na vrednostne
listine pa po 5% na leto.

Iz Ljubljane v New-York stane samo 160 kron

Potniki v Ameriko
Materi želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na
Simona Sineteta
v Ljubljani Kolodvorske ulice 28.
Šahovrstna Pojasnila dajo se brezplačno.

Iz Ljubljane v New-York stane samo 60 glt.

Delavskim društvom do-
bavlja najceneje: Predmete za ša-
ljive bazare in sročilove kakor
tudi vse **predpustne predmete**,
koriandoli, serpentine, gumane
številke za knjižnice, kuverte,
papirne čepice, girlande, karte za
šaljivo pošto, kotilonske rede,
slavnostna in odborniška zna-
menja. 6 15-15

VUNIBALD PLANN

Dunaj, VI., Wallgasse 19, (nächst Rajmundtheater)

Posta: no zavarovana!

Allein echter Balsam
aus dem Kabinett-Apotheken
des
A. Thierry in Pregrada
bei Rabat-Sourtram.

Vsaka ponaredba in ponatisek je kaznivo.

Edino pravi je

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. — 12 malih
ali 6 dvojnih steklenic ali pa 1 ve-
lika specialna steklenica s patentnim
zaklepom 5 K.

4 52-4

Thierryevo centifolijino mazilo

proti vsem, še tako starim ranam,
vnetjem, poškodbam itd., 2 lončka
K 3.60. Razpošilja se le proti po-
vzetju ali za poslani denar.

Te dve domači zdravili sta po-
vsod znani in še od nekdaj sloveči.

Naročila se naj naslovljajo na:

Ležarnar A. Thierry v Pregradi p. Rogoški Slatini.

Zaloga večinoma po lekarnah. Knjižice s tisoči zahvalnih
pisem zastoj in franko.

Oglase

za vse

časnike in koledarje sveta

preskrbi najbolje in najceneje

ekspedicija oglasov

EDVARD BRAUN

Dunaj, I. Rotenturmstrasse 9.

Časniški in koledarski katalog inse-
rentom zastoj in poštine prosto.

Poskusite
in priporočite
izdelke

Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

Sodrugi, organizirajte se!

Listek.

Hans Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.
Dalje.

Kako hitro so minevali dnevi svobode v delu in v molitvi! Sedaj pa ne sme več delati in ne more več moliti. Komu naj moli? Bogu, čegar namestnik ga drži v ječi? Svojemu sotrpinu, svetemu Janezu od Pomuka? Saj je vedel, da niso umorili tega češkega svetnika zaradi spovednega pečata, temveč iz političnih razlogov.

In vendar je molil. Seveda je bila pred njegovo cerkvijo tudi ta molitev pregrešna. Molil je samo za samomorilko, ki je morala umreti, ker ni pravočasno prelomil spovednega pečata.

Pomladni dnevi so bili jetniku prava blaginja. Postavil je mizo k oknu, stopil na njo in po cele ure je gledal v samostanski vrt. Mnogo sicer ni bilo videti tam, toda ubogemu jetniku je napravilo nekoliko glav solate ter poganjajoče kromirjeve kali toliko veselja, kakor potniku v svobodi ves planinski svet. Za ogrom je moral biti jablan, kajti veja se je raztezala svobodno v zrak in kmalu je doznal na tej veji vsaki list. Ko je prilezla gosenica in pojedla nekoliko listov, bi bil najraje zaplakal. Niti posameznega drevesnega lista ne more rešiti!

Ako je bil tak dan krasen v primeri z groznimi zimskimi dnevi, so bile noči brez upanja tem žalostnejše. Tedaj so prihajali duhovi na obisk. Ne tuji duhovi iz samostanske grobnice, temveč dobri in hudobni ljudje, ki jih je bil srečeval na duhovniški poti, ki so hodili z njim ali pa so se mu postavljali v okom.

Ni li bil sam tudi duh? Kaj ni bil duhovnik v njem že umorjen? Kakor duh iz grobnice se mu je prikazal prejšnji gospojnski župnik, gledajoč ga s suhimi očmi, pa je položil prst na usta, kakor da mu hoče pritisniti goreč pečat na ustnice. Potem so prišli: Lenka v dolgi, mokri halji, mrtvi Miha iz žage s krvavim nožem, tihotapski mlinar, cerkovnik z nabiralnikom; potem je prišel duhovski sobrat Avguštin. Odet z veliko ovčjo kožo je kazal zobe kakor volk, njemu pa so bile roke zvezane in ni se mogel braniti. Čutil je celo vroči dih iz ust, ki so mu bile raztrgale najljubšo ovco. Za njim je vstopil škof in je napolnil celico s svojim telesom tako, da se je ves plašen stisnil ob mrzli zid.

Toda najstrašnejši je bil vsako noč obisk njegove sestre. Po vseh kotih je iskala, pa ga je gledala strogo in je vpraševala z jasnim glasom: „Kje je moje dete? Kje je Anka, ki sem ti jo zaupala? Ali mi nisi zastavil duhovniške častne besede, da jo bodeš varoval kakor zenico v očesu in branil nesreče? . . . Kaj? Spovedni pečat je kriv? Mar je spovedni pečat sveteljši nego človeška sreča in človeško življenje? Ali velja več, kakor moška beseda in duhovniška čast?“

Potem je prišel globoko, globoko kakor iz groba znan glas: „Mati, saj že prihajam. Saj si ti moja mati, četudi ljudje ne verjamejo. Kajne, da si moja mati. Sicer bi bil vendar Gustel, moj Gustel, moj brat; on pa me je ljubil vse drugače kakor brat.“

Počasi in težko se je dvignil obraz s kamenitega poda, obraz, smrtnobled, pokrit s pajčolanom iz mokrih las. Z mrtvaškimi

očmi je zrl zdaj na župnika, zdaj na sestro. Kje so rože, ki so nekdanj cvetele na tem veselem licu? Kakor ledena zona je preletelo po župnikovem drhtečem telesu. „To je tvoje delo,“ je dejala sestra z jeznimi očmi in je izginila.

Mrtva prikazen pa se je dvignila popolnoma iz poda, polagoma se mu je približala, položila je svojo mrzlo roko na njegova usta in pečat na ustnicah se je izpremenil v led. Mraz je silil vse globokeje v staro telo, da je srce zaradi mraza komaj še utripalo.

Samostanska ura pa bije in bije, ali medtem ko bije dvakrat uro, leži vselej večnost nezakrivljenega prokletstva.

Za vse druge duhove je našla cerkev formulo za zaklinjanje, ali te duhove, ki so prihajali mučiti njenega prokletega, zvestega hlapca, je sama priklicala iz grobov.

Ta od Boga in ljudi zapuščeni duhovnik je moral postati celo v jetništvu še kamen zgage za cerkev. Zaradi njega bi se bila malone raztrgala lepa vez med škofom in med radovniškim domom.

Menihi so bili umevnega mnenja, da bi moral plačati škof za svojega jetnika v samostanu hrano in stanovanje. Duhovne vaje in poskuse izpreobrnitve so itak vedušno izvršili brez plačila.

Začetkoma je škof tolažil menihe, da se pokrije itak vse stroške iz župnikovega premoženja; zastavijo naj le dober račun. Ko se je pa pokazalo, da se je pokrilo po prodaji župnikovega inventarja v Gospojnski komaj njegove dolgove pri hranilnici in da ni ostalo novčiča za njegovo prehranjevanje v samostanu, je priznal tudi škof, da je bil Hercog pravi lopov, ki ni znal ravnati z denarjem. Jasno je bilo, da skrbi župnik, ki se ne zna brigati za svoj lastni denar, še slabše za duše, ki mu jih je zaupala cerkev. In takega človeka, ki ne zna gospodariti s svojim imetjem, je hotel imenovati za oskrbnika svoje pristave! Lepo bi ga bil znal ogoljufati!

Z eno besedo, to je bil nov dokaz za trdovratno zatajevano župnikovo krivico. Kam bi bili prišli dohodki njegove župnije? Grešna ljubezen je razsipala sveto cerkveno blago. Nova šola in ubožnica niste veljali župnika niti novčiča. Za take posvetne svrhe ne sme porabiti duhovnik denarja, ki ga je zaslužil v cerkveni službi, in za cerkvene namene ni storil župnik takorekoč ničesar. Katoliško strokovno društvo, družba za boj proti protestantizmu, katoliški volilni sklad, katoliška šolska družba in enaki zavodi bojujoče se cerkve so zaman čakali na kakšno podporo od izgubljenega sina. Samo podpornemu društvu za uboge duhovnike je dajal vsako leto izdatne zneske.

In takega lopova, ki je bil štirideset let duhovnik, pa ni niti toliko prihranil, da bi mogel plačati samostanu svoj grah, naj hranijo zastonj? Zato vendar cerkev ni ustanovila samostanov. Ali zaradi takega človeka ne sme trpeti cerkvena sloga škode. Škof in samostan sta sklenila ugovor; škof je plačal za svojega jetnika vsak dan dvajset novčičev, samostan pa je napravil s tem še precej dobro kupčijo. Najbolje pa je uplival ugovor na župnika; poslej je imel vsaj mir pred vsiljivimi poskusi izpreobrnitve, s katerimi so ga doslej neprenehoma mučili menihi.

Že večkrat je samostanski predstojnik preponižno opomnil škofu, da je nesrečni duhovnik zrel za blaznico. Mnogo drugih duhovnikov, ki so bili poslani v samostan na opazovanje, se je vzelo na samostanskem

dvorišču v zaprt voz ter se jih je odpeljalo v norišnico, dasiravno ni bilo na njih tako napadnih znamenj duševne abnormalnosti, kakor na tem melanholičnem župniku. Toda z oddajo v blaznico ni soglašal škof. Taka kazen bi bila za zakrknjenega grešnika vse premajhna.

In vendar bi bil škof s svojim ljubezni polnim srcem še sedaj pripravljen, vršiti milost. Velikega grešnika bi bil pomilostil na norišnico, ako bi se bil končno skesan povrnil k njemu. To bi bilo gotovo posebno znamenje škofove dobrote. Saj je blaznica pravi raj v primeri z jetništvom v samostanu. Bolje je, živeti med norci, kakor telesno in duševno obumirati v nemi samoti. V norišnici se dobi vsaj pošteno hrano, ker mora plačati država za škofovo žrtev. Seveda, okrevanja tudi tam ni za duhovnike, ki jih pošlje škof. Še vsak duhovnik je umrl tam. Ali tam bi se bilo morda vsaj lahko pobegnilo, kar je v samostanu povsem nemogoče.

Ali tudi za to ceno ni mogel odstavljati župnik postati lažnjivec. Da si olajša svoj grozni položaj, se ne more priznati krivega greha, ki ga ni zagrešil.

Toda ravno ta stalnost mu je imela povrniti svobodo. Saj bi bil lahko tako hudoben, da bi živel še mnogo let. Kakšen račun bi bil to, ako bi moral plačevati škof dan na dan po dvajset novčičev zanj samostanu! Itak mu je povzročil že preveč nepotrebnih stroškov. Zato pa je imel postati sedaj primerno sredstvo za višjo čast božjo in za povečevanje svete cerkve.

Cilj, ki ga je hotel doseči, je bil v škofovih očeh tako dober in koristen, da je bil sedaj še vesel, da je dobil tako ceneno sredstvo v roko.

Izvršiti je hotel funkcijo, za katero ni imel izmed stoterih škofov eden priložnosti. Pokazati je hotel svojemu duhovništvu, kako zna kaznovati škof, kadar nalete njegove ljubezni polne svaritve na gluha ušesa. S primerom je hotel druge duhovnike varovati podobnih zmot.

Vročje solnce avgusta je zorelo po deželi sadje na drevju, po mestu pa je delalo prah po cestah in ulicah. Šole so bile zaprte, po vaseh pa so imeli ljudje toliko opravka, da niso imeli niti časa za bolezen. To je bil najpripravejši čas za duhovne vaje duhovništva. Mnogo sto pisem je odletelo iz škofovske pisarne po deželi. Nekatera so obsegala vabilo, večina pa strog ukaz, da pridejo duhovniki dne 6. avgusta ob dveh popoldan na petdnevno duhovno vajo v samostan bosonožcev.

Če se že noben duhovnik ni drznil, prezreti škofovo vabilo, bi bilo naravnost nezaslišano, ne slušati neposredne zapovedi. In marsikdo, ki bi bil sicer prišel prostovoljno, je odšel brez koristi z vaj, ker se jih je prisiljen udeležil.

Ako ne bi bil Hercog že napram vsemu ravnodušen, bi bil opazil, da hodi nekaj dni mnogo več nog po hodniku, kakor navadno in da se sliši razven klopotanja sandal tudi škornje po tlaku ter semtertja prav krepke, gosposke korake.

In če ne bi bil preslab, pa bi mogel še splezati na mizo in gledati skozi okno, kakor spomladi, bi bil opazil na svoje začudenje mesto rujavih kut skoraj same črne talarje po vrtu. Da, opazil bi bil celo lahko posameznike, ki so se skrivali za staro šaro po hodnikih in so tam kljub strogi škofovi prepovedi kadili smotko.

Dalje prih,

Delniška družba združenih pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon št. 163.

v Ljubljani

Telefon št. 163.

2 52-24

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in v steklenicah.

Telefon št. 187.

Zaloga v Spodnji Šiški.

Telefon št. 187.

